СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 295. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 19. грудня, 1923.

VOL. XXXI. — No. 295. — Jersey City, N. J., Wednesday, December 19, 1923. — THREE CENTS

СТАРАЮТЬСЯ ПОСТАВИТИ БОНУС ПЕРЕД ПОДАТКОМ

ВАШІНГТОН, 17. грудня. — Комітет приходів палати послів рішив уже предложити повній палаті наперед бонус для жовнірів, а доперва відтак проект закона про податки. Комітет стануп на становищи, що податки мають зждати, поки конгрес не довідається, які видатки він має ухвалити.

СЕНАТ ЩЕ ДАЛІ НА МЕРТВІЙ ТОЧЦІ

ВАШІНГТОН, 17. грудня. — З огляду на те, що консервативні члени републиканської більшости в сенаті не згоджуються на пропозицію поступового бльоку, щоби признати поступовим президентуру в комітеті для межистейтової торговлі, сенатові наради не можуть поступати вперед.

СЬОГОРІЧНІ РІЛЬНИЧІ ЗБОРИ

ВАШІНГТОН, 17. грудня. — Департамент Рільництва обчисляє, що сьогорічний збір рільничих продуктів у Злучених Державах варта близько півдевята міліярда долярів. Се значить, що сей збір варта о цілий міліярд долярів більше як збір з минувшого року.

МЕКАДУ ОГОЛОШУЄ СВОЮ КАНДИДАТУРУ

ЛОН АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 17. грудня. — Віліем Мекаду, один з провідників демократичної партії, бувший секретар скарбу в кабінеті Вилсона, свого тестя, оголосив явно, що він буде старатися бути іменованим кандидатом демократичної партії на уряд президента Злучених Держав.

СПРАВА ВИЗНАННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ

ВАШІНГТОН, 17. грудня. — Президент Кулидж відослав ноту большевицького уряду, просячу о признание його урядом Злучених Держав, до департаменту стейту, щоби він виготовив на неї відповідь. Відмову вважають майже певною.

ЗРІСТ НЕНАВИСТИ ДО АМЕРИКАНЦІВ СЕРЕД ФИЛИПИНЦІВ

МАНІЛЯ, Филипини, 17. грудня. — Всі Американці, що подорожують по Филипинах, стверджують одноголосно, що населення островів відносяться до них зі щораз більше зростаючою ненавистю.

ПРОКУРАТОРІЯ ОСТЕРІГАЄ КЛЕН

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Окружний стейтовий прокуратор остеріг організацію Ку-Клакс-Клен, що коли вона не предложить спису своїх членів, як се постановляє стейтовий закон, він почне проти неї судові доходження.

ЮВИЛЕЙ ЛІТАКА

ДЕЙТОН, Огайо, 17. грудня. — Ціле місто святкувало нині 20-літний ювилей літака братів Райтів, які якраз 20 літ тому пробували свій літак в сьому місті. В його честь відбулися демонстрації, паради, віча та обіди. Бесідники припоровали нинішний воєнний літак з першим літаком Райтів, котрого вважали за небувалий досвід, коли він потрафив удержатися на воздусі цілих 59 секунд.

НЕПОПРАВНИЙ ГРІШНИК

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Федеральні прогибіційні урядники заарештували вже четвертий раз моторову лодку „Діспеч“ за пачковання алькоголічних напитків зі стоячих на морю кораблів до нюйорського порту. Сим разом найдено на мій ладунок вартости 12,000 долярів.

АРЕШТУЮТЬ ФАЛШИВИХ ЗУБАРІВ

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Нагінка на фалшивих лікарів, що практикують дентистику на основі підроблених свідоцтв, почалася тут нині арештованием трох зубарів.

РАТУНОК З ПОТАПАЮЧОГО КОРАБЛЯ

МАРШФІЛД, Ореґон, 17. грудня. — Дальших семеро моряків добулося з життєм з корабля С. А. Смит, що набіг на скали коло входу до заливу Куса. Вони виплили на лодці на океан, і їх виловила одна рибацька лодь на повному морю. Від 10 людий, які теж покинули корабель в лодці, не було ще ніякої вістки.

З МЕКСИКАНСЬКОЇ ЗАВЕРУХИ

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 17. грудня. — Федеральні війска, вірні президентови Обрегонови, поступили дещо в сторону Вера Крус, осередка противурядового руху Гуерти. На чолі армії стоїть самий Обрегон.

Зате повстанці заняли міста Пуеблю та Квавтлю в мексиканськім стейті Морельосі.

ЗЕМЛЕТРУС В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ

ҐВАЯКВІЛЬ, Еквадор, 17. грудня. — Еквадорський уряд дістав від начальника північного військового округа звідомлення, що землетрус знищив зовсім місто Тулькав. Команда вислала військо для несення помочи та охорони населення.

ДЛЯ ЗДЕРЖАННЯ ФИЛІ ЗЛОЧИНІВ

Ю ЙОРК, 17. грудня. — Заступник міського мейора іменував нині специяльну комісію для розслідження нової повени злочинів, що він якогось часу заливає місто Ню Йорк.

„ХРИСТОС“ ПРО НУЖДУ В НІМЕЧЧИНІ

НЮ ЙОРК, 17. грудня. — Антон Лянг, гончар з Оберамерґав в Баварії, котрий на страстних представленнях в тому місті грав Христа, виголосив тут відчит про економічний стан Німеччини. Представляв він, що навіть Баварія стоїть перед голодом.

ЯК КОМУ! . .

Купер Бір, 104-літний патріярх міста Гобокен, в стейті Ню Джерзі, заявив газетярам, що своє здоровля завдячує кільком келішкам трунку, які він випиває кождого дня. Прогибіція йому не дуже то злюбилася.

ВІРА В ПОТОП СВІТА

До Ню Йорку повернув недавно з півтора-річної подорожі по південній Америці Джан Калбертсон, котрий зайшов дальше в глиб південної Америки, як котрийнебудь білий чоловік. Оповідає він, що бачив він дуже первісні Індійські племена на жерелами Амазенки. Вони ще деколи їдять людське мясо. Серед них заховалася віра, що колись на землі був потоп. Вірування сі цікаві тим, що між ними а тими народами Передної Азії, що мають подібні вірування, нема ніякого звязку.

ТЕАТР НА УКРАЇНІ

Театрів на Україні дуже богато. Але найбільшу славу має театр Леся Курбаса, що грає постійно в Києві, в „Шевченківськім Театрі“, на Фундуклеївській улиці. Лесь Курбас, Галичанин, перебуває від кількох літ на Наддніпрянщині і дуже вславився своїми виставами. Він їздив минулого року зі своїм театром до Москви і мав там незвичайний успіх.

Російські газети признали згідно, що це найліпший театр на цілу Україну, але й на цілу радянську Росію. Видно, що ми Українці, не тільки можемо довіряти другим народам, але й перевисшити їх. Треба до того тільки сильної волі і охоти.

Крім театру Леся Курбаса, що має три відділи і триста акторів, ґрають ще інші українські театри в Києві.

Щодо опери й оперетки то вона в Києві ще московська. В Харкові українізується, а в Києві має українізуватись. Найвизначнійші наші писменники перекладають тепер богато опер на українське.

Тakто під напором свідомости Українців Москалі большевики мусять давати все те, що кождому культурному народови належиться.

ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКОВИ В КИЄВІ

Харківська урядова газета „Вісти“ (ч. 130) доносить, що київський Губвиконком постановив збудувати памятник Шевченкови в Києві.

НАЙМОЛОДШИЙ РАДНИЙ В КАНАДІ УКРАЇНЕЦЬ

Муніципальні вибори в провінції Манітобі принесли чимало несподіванок. Найприємнійшою для українського загалу є вибір д. Стефана КРАВЧУКА з Брукленд, Ман, радним місцевої міської ради. Д. Кравчук числить лише 21 літ, а одначе тішиться загальною пошаною не тільки в самім Брукленді, де він і його мати живуть вже 13 літ, але і в сусіднім Виннипеґу. Серед української громади здобув собі молодий радний загальне довіре, пошану і любов. Правдоподібно се наймолодший радний в усій Америці.

Д. Кравчук кінчив школу в Брукленд, в висші школи у Виннипеґу. Перед молодим і талановитим нашим земляком заповідається світла будучність.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Московські газети подають про нелеґальне виселення з Польщі на територію Союза Радянських Республік цілих партій совітських громадян, які чимось не догодили польській владі. Наводять цілий ряд призвищ виселенців. По словам газет, польська влада користується нелеґальною вилсилкою для того, щоб переплавити на радянську територію повстанські загони. Так недавно зза Збруча появились на Україні загони Шмаркатюка, Филоненка, Кравченка і Чоботарева.

НОВІ РОСІЙСЬКІ ГРОШІ

Уряд Союза Радянських Соціялістичних Республик (С. Р. С. Р.) вивустив в останньому часі грошеві банкноти нового зразку. Вони замінять собою знаки зразку 1923 р.

Ця зміна технічного і політично-конституційного характеру. Річ в тім, що знаки з 1923 року були випущені в обіг від імени Російської Совітської Федеративної Соціялістичної Республики (РСФСР). Тимчасом з утворенням (СРСР) потрібні грошеві знаки, що повинні обовязково ходити по всій території союзу і випускати їх повинен уряд нового державного утвору себто уряд (СРСР).

Ці нові банкноти встановлюється по всій території СРСР, як єдиний союзний грошевий знак включаючи і Закавказе, Далекий Схід і договорні республики Бухару і Хорезм.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДІТЕЙ

В Москві відбувається конференція дітей нище 14 літ. Її завданням є пропаґанда серед дітей засад комунізму. В першім дні конференції промовляв Бухарін, характеризуючи положення дітей взагалі та становище дітей в буржуазійних державах.

В конференції беруть участь будучі комуністи з цілої московської губернії та делеґати дитячих організацій з України.

ПРОДУКЦІЯ РОПИ В ГАЛИЦЬКИХ КОПАЛЬНЯХ в М. СЕРПНІ.

В Польщі в м. серпни видобуто 6.276 цистерн. Ця вся продукція припадає майже виключно на Східну Галичину, і так: Дрогобич загальна скількість 5,530 цистерн, Станиславів 276 цистерн. Лише на Ясло припадає 470 цистерн. В порівнанню з роком 1922 (також за місяць серпень) продукція зменшилася о яких 300 цистерн. Зменшення послідувало головно наслідком заничищення.

ЯК ВІДЗВИЧАЇТИСЬ ВІД КУРЕННЯ?

Неодин із курців гірко нарікає на свій наліг, та не має досить сильної волі, щоби перемогти себе й кинути цю погану привичку. В допомогу тим людям можуть прийти тільки такі способи, якими вони збридили собі зовсім курення. Ось один із таких шляхів: Є такі хемічні сполуки, які самі про себе не мають ніякого смаку, а тільки викликують дуже погані смакові враження, коли зійдуться з димом тютюну на слизних болонках у роті; після кілька „потягів“ („шлюків“) папіроски курцеві раз на завсігди пропадає нахил до тютюну. Поганого посмаку може потім позбутися, коли прополоче собі рот слабеньким рощином якогось квасу (нпр. оцту) у воді. — За сполуку, про яку тут мова, можна взяти нпр. 5%-ий рощин сіркану міди (т. зв. „синього каміня“) й напоїти ним циґарницю.

УКРАЇНА — КОРМИЛЬЦЕЮ МОСКВИ.

Зі всіх Совєтських Республик зібрано сього року 132 міліонів пудів податку, в чім з України стягнено 66,589,400 пудів, себ то приблизно половину цілого збору.

Коли приняти, що Україна становить одну десяту частину веропейської Росії, а пятьдесятину цілої (европейської і азійської) Росії, то побачимо наглядно, що вона і далі остається кормильницею Москалів

КРАЇНА КУРЦІВ

Найбільше споживається тютюну в Еспанії. Посли курять в парляменті і то на кошт держави. Кождий більш-менш визначний політичний діяч Еспанії дістає, крім винагородження, також нагороду на курення. У всіх державних і міських канцеляріях курять урядники при праці, вояки курять при вправах, а поліціянти при службі. Листоноші, розносячи почту, не виймає з уст папіроси. Майже всі жніки курять. В театрах великими плякатами заборонено курення, але нікому й на думку не спадає того додержуватися. Можна [illegible] сказати, що Еспанець не курить [illegible] стелі.

ФРАНЦІЯ ПРОТИВИТЬСЯ ПОЗИЧЦІ НІМЕЧЧИНИ НА ЗАКУПНО ПОЖИВИ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Аліянтська комісія „воєнних відшкодовань“ одержала нині ноту німецького правительства, в якій воно домагається признання-їй першенства (сплати) для заграничної позички в сумі $70,000,000 на закупно пшениці і товщів.

Одначе вже тепер звісно, що Франція на се німецьке домагання не згодиться.

Французький премієр Пуанкаре заявив, що він має надію, що заповіджена аліянтська комісія знавців розвяже ціле питання про фінансове становище Німеччини, а в тому і справу закупна поживи. Між тим, казав він, ніщо не поможе, як Німеччина накупить заграницею нових засобів поживи, бо населення там голодує не ізза недостачі поживи а з причини браку гроший, щоби поживу купити. Тесаме, каже він, буде теж, як Німеччина навезе нової поживи оскільки вона голодуючим не буде роздавати її даром.

„ФАМІЛІЙНИЙ ГОЛОС“ ПРИ ВИБОРАХ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Спеціяльний комітет, котрий займається справою реформи громадських виборів у Франції, постановив признати женщинам повне право голосовання і вибору, а кромі того заявився за „фамілійним голосом“. На його думку, батько 4 дітий має мати два голоси, а батько 6 дітий три голоси при громадських виборах.

Міністер внутрішних справ Манурі заявився за „родинним голосом для батьків і за правом голосовання для женщин, але спротивився праву вибору женщин до урядів громадських рад.

ФРАНЦУЗИ БОЯТЬСЯ ЗРОСТУ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ НІМЦІВ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Французи зачинають щораз більше боятись зросту чисельної сили Німців. Обчислення вказують, що по теперішньому ходови за 12 літ Німців буде більше аніж двічі стільки що Французів.

Французькі мілітаристи кажуть, що одиноким ратунком на се була-б умова з Німцями, що Рейщина і Рурщина будуть обезоружені на протяг цілої генерації (біля 33 роки).

АНГЛІЙСЬКІ ЛІБЕРАЛИ РАДЯТЬ ПРО ПАРЛЯМЕНТАРНУ ПОЛІТИКУ

ЛОНДОН, 17. грудня. — Завтра (у второк) буде нарада Національного Ліберального Клюбу про будучу політику лібералів в палаті громад.

На нараді будуть промовляти: Ллойд Джордж, Герберт Есквит, сер Джан Саймон, Винстон Чорчил і лорд Ґрей.

На нараді Клюб має вирішити, яке становище мають заняти ліберали у відношенню до правительства Партії Праці.

КОНСЕРВАТИСТИ РАДІ-Б НЕ ДОПУСТИТИ ПАРТІЇ ПРАЦІ ДО ВЛАСТИ

ЛОНДОН, 17. грудня. — Крайні консервативні раді-б за всяку ціну не допустити Партії Праці до власти. Найпильнійше заходяться коло того Остен Чемберлейн і лорд Беркенгед.

Їх підпирають тутешні фінансові круги, але і вони не мають надії в успішність своєї акції.

СПРАВА ПРИСТАНІ МЕМЕЛЬ

ПАРИЖ, 17. грудня. — Рада Ліґи Народів постановила на нинішньому засіданню покликати окрему комісію для розглядження справи литовської пристані Мемель над Балтійським морем.

На голову комісії рішено запросити Американця, а на двох других членів її особи з держав, які політично не інтересовані у справі Мемеля.

На засіданню був премієр Литви Л. Гальванавскас.

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВОРОТУ РУРЩИНИ

БЕРЛІН, 16. грудня. — Німецький премієр др. Вільгельм Макс заявив, що його правительство стоїть при сьому, що Франція не може сподіватися сплати „воєнних відшкодовань“, поки не уступиться з Рурщини і не віддасть її знову Німеччині.

Він каже, що розвязка питання про „воєнні відшкодовання“ тепер в руках французького премієра Пуанкаре. Коли він покине свою заборчу політику і забере французькі війська з Рурщини, то можна буде говорити про сплачування „воєнних відшкодовань“.

ТАЄМНИЧА КІННОТА НАПАДАЄ НА ЛЯХІВ НА ВОЛИНІ

ЛЬВІВ, 20. падолиста. — З Рівного, на Волині (під польською окупацією) повідомляють:

В минулому тижні передерся через „радянсько-польський“ кордон таємничий відділ їздців, знаменито зоружений, з кількома кулеметами. Сей відділ нищить в першу чергу комунікаційні получення і зриває зелізнодорожні шини. Крім того перевів уже ряд сміливих нападів на польські двори і кольоністів. З боку польської адміністраційної влади вжито всіх заходів, щоби зловити небезпечних гостий. В минулу неділю переведено збірними силами війска і поліції облаву, в часі якої вдалося зловити 19 їздців. Решта подалася в ліси. Від сторони кордону приходять дальші, нестверджені покищо, вістки про нові відділи, яким вдалось перейти кордон. Серед польського „кресового“ населення зростає занепокоєння. Всі поліційні станиці скріплено. Всі дотепер приловлені стануть на днях перед наглим судом в Рівному.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПО ВИБОРАХ В АНҐЛІЇ

Вислід парляментарних виборів в Анґлії спричинив велику політичну крізу в державі.

Виборці повалили консервативну більшість, а не вибрали іншої парляментарної більшости, тільки розділили силу відібрану консервативстам між Партію Праці (робітничу) і лібералів. Найбільше мандатів здобули ще консервативсти, але не здобули більшости абсолютної (то є більше як половини членів палати громад); по консервативстах найбільше здобула Партія Праці, а відтак приходять ліберали під проводом Г. Г. Есквита і Давида Лойда Джорджа.

Консервативсти і їх правительство під проводом премієра Стенлі Болдвина програли не тільки сим, що стратили більшість (абсолютну), але і тим, що більшість виборців заявилась проти програми, з якою вони виступили до виборів. Премієр Стенлі Болдвин видвигнув протекційну (охоронну) митову тарифу, в надії, що обмеженне ввозу чужих виробів до Анґлії збільшить продуктивність промислу в Анґлії і тимсамим зменьшить безробітте. Одначе виборці сю програму відкинули, а заявились за свобідною торговлею, за якою побивалась Партія Праці і ліберали, щоби не спричинити дорожні.

По невдачі при виборах слідувало консервативстам відійти від керми державної. Але вони не спішились. Спершу торгувались, чи ліберали їх не підіпруть. Але сі не підперли їх, бо не позволяла на се виборча програма. Ліберали, ідучи до виборів за свобідною торговлею, не могли по виборах зрадити програми і єднатися з консервативстами. Консервативсти-ж не могли теж відступити від своєї програми охоронної митової тарифи, задля якої визвали вибори. Кромі того не забулась недавня війна, яку консервативсти виповіли були Лойдови Джорджеви і його коаліційному правительству, яке були повалили й обняли власть на недовгий час.

Оставалось тільки поєднатися тим двом партіям, що виступили до виборів під одним кличем — свобідної торговлі, себто Партії Праці і лібералам. Їх партійні програми доволі розбіжні, аби вони могли заключити союз, але до порозуміння для повалення консервативстів і для співділання у деяких справах можуть дійти, хотяйби з певними засторогами.

Як тепер видно з депеш з Лондону, до такого порозуміння прийде.

Консервативсти кажуть, що не кинуть уряду, поки не збереться новий парлямент 8-ого січня, 1924. Отже Партія Праці і ліберали вже порозумілись, щоб тоді зараз його повалити.

Відтак по традиції король Юрій V. має поручити Партії Праці, яко другій з черги найбільшій ґрупі в палаті громад, створити новий міністерський кабінет і має покликати її провідника Ремсея Мекданелда та поручити йому се завданне.

Нове правительство Мекданелда було би зложене із самих членів Партії Праці, але ліберали дали би йому підперте, щоб воно могло тривати і правити, бодай поти, поки на думку лібералів вони могли-б не відказувати йому того підпертя без шкоди для поваги і сили своєї партії.

Партія Праці се партія юнійного робітництва в Анґлії. Вона більше поступова і демократична ніж соціялістична, але напрям її політиці надають переважно соціялістичні діячі і писменники, до яких належить і кандидат на нового британського премієра Ремсей Мекданелд.

Нове правительство Великої Британії з рамени Партії Праці буде з одної сторони звязане програмою своєї партії а з другої контролею лібералів. Тому воно мусить обмежити свою програму до угодовости з лібералами. Одначе се обмеженне не буде значне.

В кождому випадку ся нова зміна анґлійського правительства заповідає нову добу в політиці Великої Британії, як внутрішній так і заграничній. Ще ніколи Велика Британія не мала такого поступового і радикального правительства як має дістати за три тижні. Тому 15 літ самий тільки Лойд Джордж виступив був з радикальним буджетом і тоді його виступ названо „революційним". Тепер же цілий кабінет має бути радикальний і теж „революційний", бодай в порівнанню з його попередниками.

Не перейде він безслідно. Чи буде довше чи коротше, оставить сліди корисної праці для народу. Може у внутрішній політиці поробить важні зміни, а може й у закордонній політиці як вже не поробить важних змін так бодай їх започаткує. Може правительство Партії Праці прочистить гниду, фалшиву і нечесну европейську політику міжнародню. Може, як треба буде для сього розбити „приязнь" Анґлії з Францією, то розібє і простелить дорогу укладови нових великих протилежних сил в Европі, які мусіти-муть змірятись, щоб завести якийсь лад на тому континенті білої раси.

А тоді Лойд Джордж буде готовий повалити правительство Партії Праці і в найбільшій крізі ще раз узяти керму Великої Британії у свої руки.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

ПРАЩАННА ВІЦЕҐУБЕРНАТОРА П. ЕРЕНФЕЛЬДА.

Віцеґубернатор Петро Еренфельд, що від 10. червня 1920 урядував як віцеґубернатор, а від половини 1921 р. як ґубернатор, приняв на пращання перед відходом на нове становище до Берна депутації від ріжних установ і організацій. Між иншими від товариства „Просвіта" попращав його голова товариства Др. Юліян Бращайко, дякуючи за ту допомогу і зрозуміння, яке віцеґубернатор мав для праці товариства. Голова підчеркнув, що тепер саме зачнеся сильна боротьба між напрямком, репрезентованим „Просвітою", напрямком народ, і між противниками того напрямку, тою частиною інтеліґенції, що вважає культуру річю для народа недоступною, лиш для інтеліґенції. Але правда все побідить. Віцеґубернатор Еренфельд в одповіді признав, що першою, що пішла в народ ширити освіту, була „Просвіта". Він все заступав народний напрямок і дальше буде стояти за тим, що лиш на народній мові можна піднести тутешне населення. Дуже буде радіти, коли ще дочекає того великого свята, що населення Підкарпатської Руси стане культурно на однаковому рівні з иншими землями републики.

Пращала віцеґубернатора депутація і від Краєвого Кооперативного Союза, в імени якої промовляв знов згаданий Др. Ю. Бращайко. Підчеркнув, що саме з відходом Еренфельда підуть наступи й на Кооперативний Союз, бо аґрарники з політичних причин хочуть його розвязати, а закласти новий свій. Цей крок може принести величезні шкоди для кооперації взагалі. Віцеґубернатор пообіцяв поробити ще заходи, щоби цего не роблено й щоби союз лиш зреорґанізовано.

Вкінці появилася й депутація від товариства славянських журалістів, що вручила йому грамоту почесного члена товариства. В промові редактор „Нашої Оборони" Ривай підніс заслуги відходячого віцеґубернатора для преси (пресові анкети, заснованне дневника „Русин" тощо). Віцеґубернатор подав у відповідь коротко програму, якої держався при дотеперішній праці. Держався програми політики господарської і культурної. Домагався від влади переведення індустріялізації, вибудування одповідного зелізничого получення Ужгород-Мукачів-Хуст, але мусів також числитися з грішми, які давав йому державний бюджет. Тимчасом роблено, що було можливо: аправлено школи, поправлено дороги й мости. На направу шкіл самих треба би сто міліонів чеських корон, а цего розуміється не можна за 1 рік дати. Відходить із почуттем, що зробив діло, над яким вже можна дальше працювати й дальше його розвивати. Народови тут можна помочи лиш чере зіндустріялізацію. Напр. є ту каоліна далеко краща за карльсбадську, але мимо всіх заходів не вдалося дістати кредитів на експльоатацію. Дальше завязують руки високі зелізничі тарифи. Коли ці тарифи не будуть знижені, Підкарпатська Русь не може істнувати. Минулого року не можна було вивести вже приготовлених 4.000 ваґонів самих овочів, пропадає тут гарний виноград. В справі земельної реформи, якої потреба тут пекуча, заявляє, що з Ужгороду предложено еляборат в справі розділу понад 100.000 гектарів ліса на Верховині, де найбільша біда, але від січня застрягла справа в міністерстві. Населення набрало довіря до влади, бо переконалося, що влада хоче дійсно помагати. І саме він все наказував урядникам, щоби не були бюрократами, але ходили між народ й пізнавали його потреби. На запит в справі зміни в адміністрації через назначення нового ґубернатора відповів, що не може богато сказати, бо не знає, чи буде зміна напрямку політики, вірить ґазетним донесенням, що це лиш буде зміна осіб, але й цю зміну вважає дуже невчасною.

„Руський Театр" в Ужгороді.

Від моєї довшої статті з минулого року в „Письмі з Просвіти" не було нігде майже жадної згадки про цей театр, який стало дальше працює, здобуває собі чим раз ширшу публику, ба навіть бере виконанням деяких річей перевагу над мадярським театром, що тут тепер стало грає. Тому дозволю собі бодай коротко представити працю цього театру в цім сезоні.

Провід театру, як це вже відомо українському громадянству, перейняв Олександер Загаров. Мимо всіх труднощів скомплетував він трупу, яка мала люди через вихід деяких артистів із дотеперішнім директором Садовським. І вже перша вистава в новім сезоні „Гріх" Винниченка викликала велике заінтересування. Театр зовсім задовольнив ожидання і навіть мадярська преса (що їй наш театр мусить все бути кістю в горлі!) писала про неї, про її виведення й про гру артистів із великими похвалами. На дальшу згадку заслуговують „Королева Чардашу", що її виставлено богато краще, як виставляє мадярський театр. Дальше комедія Джероми „Міс Гоббс". В цьому місяці пішов перший раз на нашій сцені Стріндберґа „Батько" в перекладі Морської, який зробив знаменитим виведенням дуже велике враження, а на днях виставлено Винниченкового „Натуся". З співоних річей повторювано популярних вже „Гриця" й „Запорожця", а з нових виставлено офенбаха „Заручини при ліхтарнях", що пройшли з великим успіхом.

В місяці грудні приготовляється з драматичних річей: Молієра „Рартюф", Ґондолі „Мирандоліна" й відому песу чеського письменника Чапека „Р. У. Р." З музичних річей підуть „Ноктурн" Лисенка й чеська опера Бльодека „У студні" й „Вій".

Про дальшу працю театру напишу пізнійше. Тепер лише пригадаю труднощі, яких театрові приходиться працювати. В першій мірі це брак власного театрального будинку, а в слід за тим й оплата одної пятої части збору кождого разу за салю й тої не можна дістати, коли хочеться. Щомісячно мусить бути приблизно чотири прем'єри, бо давані пеcи, головно драматичні, повторювати небезпечно. Правда послідними часами це направлюється, можна вже часто повторювати, але лиш музичні річи. До того мусить театр їздити з виставами на провінціональні сцени, а то й на села — а це відбирає час на працю над премієрами.

Всеж таки театр зачинає притягати й чужу публику, що вже була розчарувалася сутопобутовим й часто невидержуючим ніякої літературної критики („Розумний і дурень", „Зайдиголова") репертуаром попереднього сезону й саля все повна.

На жаль — як довідуємося — на будучий рік театр не зможе краще розвинутися, бо правительство зменшує свою річну допомогу й склад трупи треба буде скоротити, що знижувати немає вже куди. Причинилися до того й наші землячки, головно Микола Карпович Садовський, що відкинувши пропозицію „Просвіти" працювати з Загаровом як режісером модерних річей, волів виїхати до Праги, а тепер в міністерстві шкільництва подає неправдиві інформації про театр, його напрям (мовляв, хочуть лиш панського театру"!) і його фінансову господарку, як це сконстатували найвизначнійші члени виділу „Просвіти" з нагоди авдієнції в міністерстві. М. К. Садовський — як замітив влучно з жалем один видатний тутешній діяч — віддячує тутешньому громадянству за імпозантне ювилейне свято, зроблене в Ужгороді. Бувший касієр трупи Садовського на Україні, відомий наш письменник Сп. Черкасенко сховавшися за криптонім „Турист" напав вже в американській „Свободі" на „Просвіту" й заповів вже свіжий напад на театр.

Як назвати таке валення народних інституцій в імя особистих амбіцій, полишаю під осуд громадянству! На всякий випадок вважаю своїм обовязком подати це до відома ширшому громадянству. Певне одно, що такі заходи в часі нового режіму й заповідження переслідування Українців із боку нового ґубернатора й заповідження переводження общерусской культури можуть бути водою на млин нашим ворогам. А як назвати таку явну допомогу національним нашим ворогам, без огляду на це, хто таку допомогу дасть, чи це корифей чи рядовий громадянин — на це вже давно є усталений термін.

Булоби для самих інформаторів далеко краще, щоби високозаслужене імя Миколи Карповича Садовського тут не окружити тепер завдяки йому самому лишними почуваннями, як пошаною й подивом, але котрі для добра згаданих вище інституцій треба буде боронитися навіть коштом доброї його слави, то ані ці інституції, ані тутешня еміґрація не сдержаться...

Окремо належить підчеркнути значіння заведених за директури М. К. Садовського народних пополудневих вистав, які все мають свою публику, що живо інтересуєся тими виставами. Так само великим заінтересуванням тішаться вистави для учнів і для війска, давані по полудні.

В новім цім сезоні зорганізувалася орхестра з тутешних чеських урядників, що за мінімальною оплатою працюють тяжко так, що просто приходиться дивуватися їх високому почуттю громадянських обовязків. Орхестра ця виробилася на найкращу орхестру на Підкарпатській Руси. На жаль через зменшення субсідії театр мабуть знов мусітиме перейти до давнійшого способу наймання орхестри від випадку до випадку.

Вкінці ще декілька слів про рецензії. Тижневики не можуть присвячувати театрови богато місця. За те дневник „Русин" повинен би це робити. На жаль, як інформував мене директор театру, воно не так. Прим. про недавного Стріндберґового „Батька" не згадано ні словечком. За те більше присвячено місця тим песам, де ґрали симпатичні рецензентові особи. І на жаль дневник редаґують наші люде.

Збори в справі аграрної реформи.

Зізд соц.-демократичної партії.

Соц. демократична партія скликала до Ужгороду на 25. ц. м. зїзд своїх партійних організацій в справі аграрної реформи. Появилося на зїзд 210 делеґатів, що представляли 103 села. Отворив зїзд секретар партії і голова покликаного екзекутивою партії земельного комітету Степан Клочурак, витаючи делеґатів і представника чсл. соц. дем. партії і члена земельної комісії праського парляменту Ковдельку. Головою зїзду вибрано п. Яцка Остапчука. Посол Ковделька повитав зїзд від чеської соц. дем. партії та представив коротко програму партії в земельних справах Підкарпатської Руси: дати населенню свободу господарську, культурну і політичну. По його промові прийшов до слова мадяр Бала, що навязуючи до слів посла Ковдельки прохав чеських товаришів перейти вже до діла, а скінчити раз із обіцянками. Бо на жаль тепер нема ще великої ріжниці між старим і новим режімом: дідичі крутяться по урядах, все робиться за їх ініціятивою, а Русина не пускають до уряду, а як і пустять, то скоро його збуваються. Др. Бадан, як перший референт, зясовує становище управи партії в земельній реформі: негайне переведення зем. реформи, віддання земель по дешевих цінах, уділення кредитів бідному населенню на викуп і наділення землею інвалідів за заплату їхніми рентами.

Обширний, дуже змістовий реферат виголосив Клочурак. Присвячую йому трошки більше місця, бо він найкраще малює економічну нужду тутешнього населення. Війна потворила нові політичні границі. Колись одні ті нещасні Верховинці, що мають лиш стільки землі, що десь на горбі приліплять хатчинку, ходили на роботи, другі йшли на жнива далеко на доли в Мадярщину, Галичину тощо, инші утікали до Америки. Тепер це все стало. До того через промислову крізу немає роботи. На долах під мадярською границею переводиться земельну реформу, ділячи приватні маєтки, на яких могли Верховинці заробляти. Через те вони мусять домагатися від держави поділу державних лісів на Верховині. Тимчасом держава береже свого майна й за нарушення ліса накладає високі кари, які населення може платити лиш задовжуючися в жидівських лихварів. Давано давнійше дещо ліса селянам на вичищення, а потім під управу в наєм, але на вістку про земельну реформу зачали уряди ці наділи відбирати, розярили населення так, що прийшло до кровавих зударів селян із жандармерією в двох селах. Фактом є, що держава доплачує великі міліони до лісів і тому треба поділити їх як найскорше селянам, що податками заплатять більше, як все це вартa. На знак протесту проти такого безглядного поступування лісових урядів, що потягає за собою в жертву людське життя, взиває промовець присутних встати, що зїзд сповняє. З земельної реформи збиває собі капітал аграрна чеська партія, яка обсіла весь рільничий реферат в Ужгороді, і проти законних постанов, що реформу має переводити земельний уряд, сама через рільничий реферат зачинає роздавати землю, розуміється лиш прихильникам аграрної партії.

Зарадити такому станови може лиш негайне переведення земельної реформи, переведення кольоінзації Верховинцями долин, а вкінці індустріялізація Підкарпатської Руси.

По рефераті Клочурака зїзд приняв вироблені земельним комітетом резолюції, над котрими пізно до вечера без перерви на обід представники з місць давали свої уваги та приміри.

Замітне, що половина присутних це Мадяре і всі промови треба повторювати по мадярськи, що дуже проволікає наради. Між учасниками обидвох національностей панує однак згідність поглядів.

„Земледільський" зїзд.

Того самого дня в тій самій справі відбувся й зїзд „карпаторусской земледільской партії". Присутних коло 80. Але так, як в соц. демократів видко дійсно арод із найдальших околиць, так тут майже все заливає інтеліґенція (цілий рільничий-земледільський реферат в цілости!), мадяре, жидики й декілька селян із під Ужгорода. На такий „зїзд" треба було аж бубнити по селах (звичайний тут спосіб оголошуваня розпоряджень влади, наказів тощо). Промовляв в справі земельної реформи селянин Щирецький, а потім Др. Камінський, що напав на соц.-дем., що вони сміють займатися земельною реформою й, розуміється по найновійшій моді на Українців (що вони сердеґи мають до зем. реформи?). Принято резолюції, щоби уряд перевів зем. реформу, а дальше проти ужгородського земельного уряду, що — мовляв — фаворизує соц.-демократів.

А. Д.

ЩЕ ОДИН ПРИЯТЕЛЬ КОМУНІЗМУ РОСЧАРОВАНИЙ

Недавно приїхала до Злучених Держав аґлійська різьбарка та письменниця Клер Шериден. Приїхала вона просто з Росії, де вона була вже другим опадом. Перша її візита, що була в 1920. році, зробила її славною на весь світ, бо вернула вона звідти з рядом бюстів большевицьких лідерів та з вязкою цікавих споминів про них. Спомини сі показували великі симпатії авторки до большевизму, і власне для того всі слідять з цікавостю, що пані Шериден каже тепер по своїй другій подорожи в край її улюблених большевиків.

Збираючи коротко дотеперішні статті, які появилися в нюйорській ґазеті „Ворлд", треба підняти глибоке росчарованне пані Шериден. Вертаючи по три-місячній неприсутности, вона була до нутра душі поражена не відродженнем Росії, а її безсумнівним занепадом. Пані Шериден завважала, що цілу Росію обняла тяжка економічна суматоха, яку уряд бездоспішно старається на всі способи замаскувати та закрити перед очима світа.

З давного комунізму, котрий ще процвитав в час перших відвідин пані Шериден в Росії, тепер не остало вже й сліду. На місце кроваво червоного комунізму заведено рожевий соціялізм, але й він блідне з кождим днем щораз більше.

Кудиж піде дальший розвій комунізму в Росії? Чи вернеться він назад?

На отсе важне питанне пані Шериден відповідає відмовно. На її думку, поворот до комунізму неможливий хочби тому, що ті большевицькі проводирі, які комунізм завели, вже так пережиті, що вони хочби хотіли, то вже сил не будуть мати перевести назад таку тяжку реформу, як заворот до комунізму. Нових лідерів, які моглиб заняти їх місця, нема.

Виходилоби з писання, що нинішна пролетарська Російська Соціялістична Федеративна Робітнича Република жене невстримно по похилости до капіталізму чистісінької води.

ДУМКИ

Бувший президент Вилсон, у своїй промові з приводу пятої річниці закінчення війни, накинувся дуже остро на теперішню американську політику, називаючи її трусливою і недоцільною.

На це відповів йому оден американський журналіст дуже влучно, що американська політика, коли є в болоті, то в тім, у яке завів її сам Вилсон через одобренне і підписанне версайського договору.

* * *

Хто стежить уважно за ходом французької політики, той бачить, що вона поволи уступає назад. Чимраз більші полекші для населення в Рур, чимраз більше угодовий тон в справі розсліду економічного стану Німеччини. Уступки на всіх полях. До цеї зміни зістала Франція примушена через грізну поставу Анґлії, яка звязалася з Італією та Еспанією, щоб привести французьких шовіністів до розуму.

Франція рахувала дуже на помочи своїх африканських кольоній, яких населення більше ніж Франції. Французькі офіцери тренують тих африканських підданих на добрих жовнірів, яких сподіваються вжити колись в еще більшій скількости ніж в минувшій війні. Але анґлійсько-еспансько-італійське порозумінне положило тепер чималу перешкоду тим сподіванням. На припадок війни Середземне море може бути замкнене для французької фльоти і майбутнього перевозу африканських війск.

* * *

Анґлійська політика була досі все переможною, а це тому, бо Анґлія старалася все замирити побіджених. Так н. пр. вона побідила Бурів, але коли вони наконець здались, Анґлія надала їм повну самоуправу тай назначила бувшого вождя повстанців, ґенерала Боту, своїм представником.

Таксамо й тепер, коли Німеччина програла війну, Анґлія не хоче знущатись над побідженими, але радаб, щоби німецький нарід міг жити як і другі европейські народи — добрим сусідом зі всіми.

* * *

Анґлійці це великий народ, від якого потреба нам вчитись. Він перший у світі положив основи під волю; він перший за неї боровся; він здвиг підвалини під демократичний устрій, у якому воля більшости є правом. Колиб Українці зуміли придбати собі приязнь Анґльо-Саксів (до яких належить по традиції, культурі і мові і більшість Американців), тоді мали-б ми такого союзника, як треба.

* * *

Можна любити проґібіцію або ні, але кожний мусить дбати за здоровле і длятого треба дуже вважати, щоб не труїти себе непевними трунками. Нераз можна осліпнути або і вмерти від одної чарки напою, в якому є деревляний алькоголь.

* * *

Як не подбаємо завчасу за добрі українські школи, то за яких 20 літ щезне усякий слід української іміґрації в Америці. Останеться тільки недобитки старців, а молодь пропаде в американськім морю. Вже крайна пора вчинити поважну спробу реорґанізації нашого шкільництва.

Чуй-Дух.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

—o—

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1924 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу ПП. секретарів для слідуючих відділів:

107, 108, 111, 119, 125, 128, 137, 139, 140, 167, 169, 194, 199, 208, 214, 216, 224, 225, 238, 248, 249, 250, 252, 255, 266, 267, 268, 272, 273, 277, 278, 279, 280, 285, 287, 291, 315, 317, 320, 321, 323, 324, 332, 847, 350, 351, 354, 355, 380.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані почтою дня 17. грудня. Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до [illegible] календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".

К. Т.

ПАТРІОТИЗМ

(Продовження).

Гірше буває з другою перешкодою, котра деколи здержує розвиток справжнього патріотизму: З тісним серцем. Є люде з такими тісними серцями, що нікого не вміють любити лише себе самих. То самолюби. Від них годі сподіватися любови для рідного краю. І тяжко також найти лікарство на таке самолюбство. Трапляються инші, що думають не лише про себе і не лише про себе думають, котрі одначе своїми почуваннями не вміють сягнути поза свій загумінок, поза своє село або своє містечко або щонайбільше поза свій повіт. Тут кінчиться їх любов. То загумінкові патріоти, а їх патріотизм називається партикуляризмом, від латинського слова партикула, цебто частка. Такі загумінкові патріоти відчувають лише долю і недолю своїх рідних сторін; рівнодушна їм доля решти рідних ремель. Отже далеко їм до справжнього патріотизму, що обіймає весь нарід і цілу батьківщину. Партикуляризм був на Вкраїни все сильнищий або слабший. Він істнує й у инших народів. Та у нас Українців, партикуляризм, це мусимо признати, був все сильний. Це одна з головних причин упадку нашої самостійности. Тому теж сильнище повинні працювати у нас справжні патріоти, протиділати цим усім струям і чинникам, котрі сприяли й сприяють партикуляризмови.

Люде, котрі з роду або по званню належать до якогось стану, до якоїсь суспільної кляси, а є вразливі лише на те, що торкається їх стану їх суспільної кляси, а не відчувають долі і недолі всіх земляків — не є справжніми патріотами люде, що грішать такою клясовістю, трапляються всюди. Ніяка верства народа не є свобідна від них. Трапляються богачі й купці, великі земельні власники і малоземельні хлібороди, капіталісти і робітники так засклеплені в колі своїх фаховиx і клясових інтересів, що не вміють почуватися українцями і що більше мають серця для чужого фахового (професіонального) товариша, як для земляка, що належить до иншого звання. У таких одиниць тяжко доглянутися правдивого патріотизму, для котрого преціпь не істнують ніякі перешкоди ні суспільні ні товариські, фахові ні клясові. Українець аристократ, Українець міщанин, Українець селянин і Українець робітник — тож вони всі передівсім Українці, брати, діти одної Неньки. Хто отже справді любить Україну цілу, той любить таксамо всі верстви народа, має для них усіх отворене серце і для них усіх бажає ясної, доброї долі!

Не слід забувати про небезпеки, що загрожують патріотизмови. Чоловік, що походить із якоїсь околиці Батьківщини, легко може своє привязання обмежити до цих власне рідних сторін, або чоловік, що належить до якоїсь суспільної верстви чи кляси легко може засклепитися в цій верстві чи клясі. Таксамо член політичної партії так може привязатися до її програми і кличів, що не вистарчить уже йому серця для земляків, котрі визнають инці програми й инші кличі. Відсіля попри партикуляризм і клясовість, повстає третя перешкода, що спиняє розвиток повного патріотизму, а саме партійність. На ділі кожне сторонництво хоче ущасливити Батьківщину і забезпечити всім землякам якнайліпші услівя життя. Але що кожде сторонництво хоче робити це своїм власним способом, котрий вважає виключно розумних і добрим, тому між політичними партіями вивязується боротьба за впливи і провід у народі. Приклонники і керовники сторонництв уважають себе однокими спасителями, а иншим сторонництвам закидають, що безпожиточні а навіть шкідні. І родиться з партійної боротьби, партійна ненависть — брат стає проти брата, Українець проти Українця. Недармо вже є й приповідка, що де два Українці, там три партії. Справедливо теж можна закинути, що Українець більше здібний ненавидіти Українця, як спільного ворога. Отже страшна небезпека гаїться на дні партійности для щирої любови Батьківщини. Бо ця партійність замикає серця наші і не позваляє нам поза прапором сторонництва добачити прапор Батьківщини, прапор із Тризубом. А тоді замісць служити цілому Народови, служиться виключно свому сторонництву; замісць мати на оці добро Батьківщини, думається лише про те, щоби поставити на своїм. На те противенство маємо влучний примір в отсій причті:

„Лежала одна жінка в летарозі. Син прикликав лікарів. Сказали всі лікарі: Вибери одного з нас, хай лічить її. Сказав один лікар: „Я лічитиму її методою Бравна”. Але инші відповіли: „Зла то гадка, хай краще лежить у летарзі й умре, як щоби ти мав лічити її методою Бравна”.

Сказав инший: „Я лічитиму її методою Ганемана”. Відповіли инші: „Зла то наука, хай краще вмре, як мав би ти лічити її методою Ганемана”.

Тоді сказав син: „Лічіть якнебудь, щоби лише вилічили її!” Одначе лікарі не хотіли згодитися. Оинн ні за що не хотів уступити иншому.

Тот ісин із жалем і розпукою викликнув: „О, мати моя!” А мати на цей голос сина пробудилася й виздоровіла. Лікарів прогнано.

Так отже коли любимо гаряче Батьківщину, цю спільну нашу Неньку, й коли усуваємо на бік ріжниці й партійні програми, найуспішнійше причиняємося до її здоровля і розвитку. Бачимо теж, що в хвилинах, грізних для Батьківщини і в землях її найбільше загрожених повинні пригаснути або зовсім замовкнути спори сторонництва. Таж над сторонництвами і всякими партіями домінує (бере верх) в кожнім здоровім народі щирий, гарячий патріотизм, що дбає все й усюди про загал земляків і про цілість Батьківщини, патріотизм у котрім нема місця ані для партикуляризму ані для клясовости ні для партійности.

Отже основою кожнього патріотизму є почуття загально-національної солідарности, це почуття, котре не позваляє нам бути рівнодушними для долі инших Українців, денебудь проживали би, у близьких чи далеких сторонах. Це почуття, котре каже нам радіти їх радощами, а сумувати їх нещастям; це почуття, котре впливає на нас так, що кожню заподіяну їм кривду відчуваємо як власну кривду, а кождий їх здобуток як нашу власну побіду. Один за всіх і всі за одного — ось клич уської, отже і народньої солідарности. Отже з острахом або з радістю ловить Українець Галичини вісти з Наддніпрянщини, напружений зір звертає у румунську чи ческу займанщину — Буковину чи Закарпаття. Таксамо цікавитьсь і боліє вістками з України Українець із Злучених Держав, Бразилії чи инших країв еміграції. Таж тут і там на заході і на сході, на півночі і півдні, всюди живуть сини одної й тоїсамої України, України розшматованої ворогами! Тому теж в разі потреби всі з радістю повинні спішити собі на поміч. Забракло тепер українським дітям рідних шкіл, ворог викривлює молоденькі души наших дітей — Українці (де вони не жили би!) повинні складати гроші (за приміром Німців — фонд ім. Розбера, і за приміром таки наших ворогів Поляків — Товажиство Школи Людовей) на рідну школу. Заглянуло було марево голову на Гуцульщину й Наддніпрянщину — Українці складали жертви, щоби побороти це марево. Складають Українці жертви на якусь безпартійну, культурну ціль, прим. будову театру, всі повинні дати жертву без огляду на партійну приналежність, щоби здвигнути нарешті святиню мистецтва! Прийде велика, переломова хвиля, не прогайнуймо її а партійних сварах (як уже прогайнували!) яка має бути Україна, не ділімо її і не ділімся самі між собою, а разом будуймо. Памятаймо таокж, що **Польща, Ірляндія, Палестина й инші нові маіл европейські держави повстали завдяки еміграції!** Памятаймо, що народня сопідарність, єдність, учить нас не лише відчувати з усіми земляками але й працювати.

(Конець буде).

З ЯКИХ МАТЕРІЯЛІВ СКЛАДАЄТЬСЯ ЛЮДСЬКЕ ТІЛО?

Наука, звана хемією, дослідила, що головними складниками всякого живого тіла є вода й вугіль. Коли нпр. дуже сильно огріти дерево або якенебудь мясо, то воно звуглиє й стане багато менше, бо з нього відійшла, випарувала вся вода. Ось так переконалися, що людина, яка важить кругло 85 кільограмів, має в собі 40 літрів води й 20 кг. вугля; при нинішних цінах — 12 міліонів за тону — цей вугіль уявляє собою вартість до чверть міліона марок! Решта, то-б то 15 кг. розділюється так: 4 л. амоніяку, вонючого газу, що твориться по відходових місцях та стайнях і дає себе пізнати тим, що сильно гризе в очі; він міститься в т. зв. „білковині” людського тіла. Далі є 1½ кг. вапна з якого побудована тверда маса костий, та 800 гр. фосфору, який теж необхідний у костях. Потім є ¼ кг. соли, що розпущена у всій воді, яка є в людському тілі, через те то й сльози людські і піт солоні, — і 100 гр. флюору (це складник мінералу, званого „плавнем”); він головно надає твердости костям і зубам; у такій самій кількости є сірка й салітра у білковині та волосю, шкірі й нігтях. Остаточно приходять іще инші складники в дуже малих кількостях, а саме: 5 гр. заліза, від якого кров має свою червону краску, 0.0005 грама арсену, який є сам по собі великою отруєю, одначе йому завдячуємо живість і рухливість нашого тіла, а далі сліди йоду, якому приписують те, що зветься „темпераментом” (то-б то вдачею) людини. Инші складники, як 50 гр. магнезії, трохи кремня, мангану й алюмінія, та сліди міди, олова й брому, не грають ніякої важнійщої ролі в людському життю, а тільки дістаються до тіла разом із иншими складниками в поживі.

ДО УКРАЇНЦІВ ГОРОЖАН АМЕРИКИ В НЮ ЙОРКУ

В справі основання горожанського Клюбу.

В „Свободі” з дня 12. грудня с. р. в редакційній статті п. н. „Ставаймо Горожанами Америки” читаємо причини за-для яких Українці в Америці повинні ставати горожанами.

Се єсть головні факти, а кромі них єсть богато инших причин чому властиво ми маємо бути горожанами Америки, але тут годі всі вимінювати.

Важною річию єсть, щоби Українці в тій справі помагали собі взаїмно; щоби за помочію та інформаціями не іти до чужих навіть ворожих нам організацій.

Длятого на зборах, дня 13-го грудня с. р. розпочато кроки до основання Українського Демократичного Клюбу горожан Америки в Ню Йорку, котрого цілию буде давати Українцям поміч і пораду при набуванню горожанських паперів.

Саме існування Клюбу матиме велике значіння для Українців в Америці. Він буде неначе тим мостом по котрім наш нарід в кождій потребі удасться до американського народа.

Іміґранти инших народів вже далеко поступили в тім напрямку. Отже не будьмо послідними. Пора і нам, Українцям, горожанам Америки зорганізуватись, бо тільки організовані можемо мати силу і значіння. Пора, щоби з нами числились як з людьми гідними горожанства.

До Клюбу повинні належати всі, передовсім горожане як також декляранти без ріжниці як хто задивляється на старий край чи якими дорогами хто помагає йому. Ми всі приїхали сюда за-для одної цили, поправити собі життя, і ся спільна ціль повинна нас зеднати для спільної праці на спільну користь.

Підписаний ініціятивний комітет для основання горожанського Клюбу в Ню Йорку взиває отсим всіх Українців горожан Америки як і деклярантів на перші загальні збори, котрі відбудуться в пятницю, дня 21. грудня с. р. о годині 8-ій вечер в Українськім Народнім Домі, 219 Іст 6-та улиця, Ню Йорк.

Приходіть всі та покажім, що ми здібні не тільки на сварні, але і до реальної праці.

ЗА ІНІЦІЯТИВНИЙ КОМІТЕТ:

Іван Мартинець,
Василь Лазута,
Михайло Коваль.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповіданне з часів першої руїни

(Свобідно за Купером).

(13)

Марина вернула до табору і по хвили вийшла з Юстиною. Марина лишилися за заставою, Юстина вийшла з табору. Від степу став підходити до табору Орленко. Ще не підійшов на сто кроків, коли Юстина крикнула:

— Михайло! Мій Михайло!

Пустилася бігцем до него і опинилася в його обіймах. За нею поволи йшла Марина і впала в обійми Павла. З боку стояв Крупа. Його лице сияло радістю.

— Юстино! — Орленко промовив до жінки. — Не буду розказувати тобі, яким способом я дібрався до тебе в сім степу, бо хвилинка часу, яку маємо до розпорядимости, потрібна мені й тобі, мабуть ще декому з нас, на що инше. Отже скажу лише коротко: Післанця з кинджалом я по тебе не післав. Якогось Скрута я й на очи не бачив. Тебе вкрали. Я прийшов по тебе. Щоби не прийшло до проливу крови, мушу забрати тебе ще заки вернуть Корбачі. Возьми з твоїх річий лише тільки, кілько я здужаю двигати і відійдемо. Сей старець проведе нас так, що Корбачі, коли би хотіли дістати тебе назад в свої руки, не знайдуть нашої тропи.

— Чуєш, Марино? — Павло звернувся до своєї дівчини. — Чи ти ще тепер скажеш, що тобі не вільно покинути Корбачів?

— Я Юстині і її опікунови у Львові прирекла, — Марина відповіла, — що поки вона у Корбачів, поти я не відстану від товариства. Я була би вже давно пішла за тобою, бо знаю, що Скрут від мене хоче. У Корбачів держав мене досі лиш той обовязок, який на мене вклала моя присяга. Тепер коли Юстина відходить, я ні на хвилину не лишуся там, де кожної днини мушу слухати се, що Скрут плете мені.

— Коли так, то не гайтеся! — промовив Крупа. — Заберіть, що ваше і за мною!

Сотникова і Марина вернули до табору. За ними пішли Павло і Орленко. По хвили вийшли всі четверо. Павло і сотник несли на плечах невеличкі клунки. Решту свого добра Марина і Юстина лишили в таборі. При виході з табору Марина задержалася і стала пращатися з доньками Корбача.

— Мій Циган непокоїться! — крикнув Крупа. — Промов, собако! Що у воздусі?

Пес став нюхати вітер, що дув від степу. Наїжився і підтягнув писок, неначеб ладився зубами заатакувати якогось ворога. І молодша собака завітрила щось незвичайне. Однак по хвили старий пес утихомирився і ляг при ногах свого пана.

— То Корбачі! Вони від нас не дальше, як дві версти. За мною!

Крупа пустився потоком і по хвили щез в чагарнику з усім своїм товариством. Часок ішли мовчки. Коли за ними були дві версти, Крупа дав знак, щоби всі станули.

— Між нами і табором Корбачів є вже дві версти. Тількож було між табором і ними тоді, коли ми відійшли. Отже в сій хвили Корбачі вже дома і знають, що сталося. Як пустилися за нами, то здожене нас. Треба погоню збаламутити. Се багно по тім боці потока для мене не є непрохідне. Проведу вас через багно аж до сухого степу далеко за табором Корбача. Там переночуємо. Як погоня ще нині піде, то піде далі потоком, бо в сумерку ніхто з них не помітить, що ми зійшли в багно. Корбачеви і не приснится, що ми ночуємо по тім боці його табору.

Циган пішов вперед, Крупа за ним, ціле товариство за Крупою. По двох годинах походу станули на сухім. Пішли дальше.

— Бачите?.. Циган присів, — промовив Крупа. — Неначе питає, чи вести нас дальше.

— Може воздух нечистий? — спитав сотник. — Яка небезпека?

— Воздух справді нечистий, бо ще заносить людською кровю. Але небезпеки нема. Там, в тих кущах переночуємо. Там ніхто не знайде нас.

— Де людська кров? — спитав Павло. — Чия кров? Я тут ніякої крови не бачу, ані чую.

— Моя собака має ліпшу память. І твоя, сотнику. Обі позирають на нас. Питають, чи їм пірнути в кущі.

— Тепер вже визнаюся, — сказав сотник і шепнув Крупі до уха, так щоби не чула жінка ні Марина. — То се місце, де погиб син Корбача.

— Так, — Крупа відповів пошепки. — Се тут було. Іди в кущі подивитися, чи труп ще лежить, чи може Корбачі знайшли його і взяли з собою до табору. Як труп ще лежить в кущах, то нам годі з жінками ночувати там. Іди, я собаки задержу коло себе.

Орленко щез в кущах, але по хвилині вискочив з них і вертав до Крупи ступаючи в зад. Лицем був звернений до кущів, та держав рушницю готову до стрілу. Бачучи се, Павло і Крупа зняли з плечий свої рушниці, щоби в кождій хвили бути готовими помочи товаришеви. Гадали, що на сотника наступає який ворог, та дожидали його появи з кущів.

— В тій гущавині є хтось, — Орленко промовив станувши коло товаришів. — Мабуть Татарин.

— Ти бачив його? — спитав Крупа.

— Цілого ні, бо стояв за густим корчем. Щоби не догадався, що я заздрів його, я не приглядався кущеви, пішов пару кроків далі, взяв на ліво і вернув до вас. Аж виходячи з кущів я здоймив з плечий рушницю.

— Мабуть татарський звидун. Підемо подивитися. Я піду передом. Ви оба за мною, один десять кроків праворуч, другий десять кроків ліворуч. Я не знаю, за котрим він корчем. Отже ти сотнику іди так, щоби я, держачися десять кроків на право від тебе, мусів іти просто на него. Може його вже й не буде там, отже нам треба пильно роззиратися і наслухувати. Впрочім Циган поможе нам. Поките, де він.

Пішли. По хвили, як влізли в кущі, Циган стягнув писок, показуючи беззубу щоку. Крупа глянув на корч перед обою і на сотника. Орленко кивнув злегка головою на знак, що тут. Крупа оглянув порох на панві і взагалі маніпулював рушницею так, щоби той, що був за кущем знав, що то приготовання до стрілу. Товариші Крупи робили те саме.

— Мій пес каже мені, — Крупа промовив голосно, — що за кущем щось живе. Або зьвір, або чоловік. Як ти чоловік, то покажеся. Инакше мушу подумати, що ти наш ворог, котрого треба спрятати... Не показуєся. Отже то зьвір, або ворог.

Крупа підвів рушницю так, що коли би стрілив, вцілив би стоячого в черево, сидячого в голову. Се помогло. Кущ розступився і з него вийшов молодий статний Татарин, з рушницею перекиненою через плечі. Крупа поставив рушницю на земли і сперся на ній.

— Що ви хочете від мене? — Татарин спитав різко, коли минула добра хвилина і ніхто з товариства до него не промовив.

— Насамперед хочемо знати, чи сам ти, чи може за твоїми плечима ще твої товариші? — спитав Крупа. — Як з тобою товариші, то ходи до нас, щоби ми були безпечні перед їх стрілами.

— Мені до вас і вам до мене одна дорога! — Татарин відповів гордо. Впрочім я ще не знаю, що і які наміри вас сюди принесли. Я на моїм власнім сміттю, бо сі сторони, то татарські кочовища. Тут пасе мій улус.

— Правду кажеш... Ми тут гості, лиш не знати чиї. Бо, мабуть сам знаєш, Татарин і Татарин то не одно.

— Твоя правда. Але ти мабуть знаєш, що гість і гість то не одно.

Достоїнство в мові і рухах Татарина казали Крупі домірковатися, що він не з опришківської ватаги Азіса. Старець рішився побалакати з ним отверто.

— Твій улус далеко? — спитав, приступаючи до Татарина.

— Мої товариші збилися в степу з дороги. Вони голодні і потомлені.

— Збилися з дороги?... Я мав би завести їх до мого улуса?... [illegible] розвідники голодних на землю?! Може за ними прийде юрба їх земляків, щоби на місци, де тепер мій улус, станули християнське місто; щоби степ, на котрім ще тепер пасуться наші вівці, забрали і засіяли пшеницею...

Старий Крупа зітхнув, бо нагадав собі знищенне, яке сам бачив що лиш перед пару днями. На його очах Корбачі вирубали гай лиш на те, щоби там простояв їх табор лиш одну-одніську ніч. Другої днини вирубали другий лісок.

— Мої товариші не з тих, — Крупа відповів. — Вони мають свою вітчину і не гадають покидати її. В сей степ попали тільки случайно. Як лиш відпічнуть, вернуть домів. Сюди і самі не вернуть і нікого иншого не справлять.

— Чи ти не з тих, що мають иншу думку в душі, иншу на явиці?

— Бачиш мій білий волос? Я неначе снігом обсипана ялиця, що ось-ось має впасти під ударом сокири. Чи гадаєш, що ложжю буду гнівити всевишнього ще тепер, в хвили, коли збираюся станути перед лицем того судії?! Лиш кинь на вагу з одної сторони ту користь, яку я ще міг би мати з брехні, з другої Божий гнів, хто зна, чи вже не нині, то сам знайдеш відповідь на своє питанне. Татарин пустився з Крупою до його обох товаришів. Тим показав, що сего товариства вже не підозріває в жадних ворожих намірах супроти него і що сам хоче бути з ними в добрій злагоді. Розмовляючи з ним товариство вийшло з кущів.

— А!... З вами й жінки?! — Татарин крикнув здивований, побачивши сотникову і Марину. — Що вони тут роблять? Хиба вас тут взагалі більше... Валка переселенців?

— З нами лиш сі дві жінки, — відповів Крупа.

— Сі дві жінки і ви три? Чи в сім степу три рушниці не замало, щоби такі дівчата охоронити від небезпеки? — Татарин спитав, впявивши в сотникову свої огнисті очи.

(Дальше буде).

Клим Поліщук.

4. ТІНИ МИНУЛОГО

(Волинська леґенда)

Сірі та понурі стоять скелі на берегах старого Тетерева. Гарні вони весною, коли навколо них зазеленіються густі чагарники. Лагідно-сумні й не веселі робляться вони на заході сонця і стають такими величними, таємничими і загадковими. Вранці, коли сходить сонце, і його перші проміні продеруться крізь зелені віти і смараґдовий туман густою наміткою здійметься від ріки і вкрие собою скелі, то, здається, що то стовпилися якісь передвічні лицарі краю, заковані в залізні гати і думають думу свою.

Любить їх простий люд і милується ними, бо згідно з прапрадідівськими переказами свято вірить, що кождий волинський камінь має разом зі своєю минувшиною і свою славну історію, яка є окрасою сучасного, сумного, безнадійного життя і так склалися довгі низки гарних леґенд, в яких росповідається про славну бувальщину, про щастя народу й лицарів його. Без леґенди не могли бути й сірі Тетеревські скелі, а через те й вони мають свою власну казку, яку склали ще прапрадіди. Казка ся набрала чималої популярности в закутках Волині. Тихо переказують її старі діди, наче святу кничу читають...

Виникла вона з того, що серед Тетеревських скель вершина одної скелі є іграшкою самої природи. Самий верх скелі здіймається вгору щось на шістьнадцять аршинів над самою глибокою бистриною, закінчується велетенською, наче-то людською головою. Природа так штучно утворила своє чудо, що здається, найліпший майстер не зміг би надати такої величавости й краси. Се й є той волинський сфинкс, про якого простий люд складає свої казки й переказує переказі. Саму-ж скелю прозвали „Головою Чацького".

Переповім і я сей переказ так, як мені самому траплялося чути його.

* * *

Тиха, ясна, золота осінь... Одного теплого соняшного дня, коли сонце схилялося на захід, я вийшов із міста і подався на беріг Тетерева, де стояли човни. Старенький дідок, що весь час заклопотано налагоджував весла, підняв у гору голову і на мене глянули гарні сірі очі, які наче дивувалися, чого я прийшов сюди в той час, як уже вечоріло. За першими словами привіту він запропонував мені проїхатися трохи його човном. Вечір був гарний і я з охотою згодився.

Стащенька й зігнута постать дідка ще більше зігнулася над веслами, сива борода де-кілька раз цікаво поверталася в мій бік, але я зачарований красою рідного краєвида, мовчав. Мовчав і дідок.

Непомітно минали береги з поживклими чагарниками і, враз, із обох боків нас оточили скелі, на вершинах яких відбивався останній відблиск соняшного сяйва... Я, захоплений їх дикою красою, з цікавістю дивився по їх вершинах, шукаючи „Голови Чацького", про яку вже нераз приходилося чути всякі розмови. Погляд мій зупинився на стрімкій скелі, верх якої нагадував собою голову сфинкса. При глибоких вечірних тінях було видно чорні очі, наче орлиний дзюб-ніс, і вуси вниз. На верху „голови" заріс темний мох, як густа чуприна.

— Чи не се буде, часом, голова Чацького? — спитав я.

— Так!... се вона й є... — поспішно відповів дідок.

— А може, ви, діду, знаєте що небудь про неї, то чи не росповіли-б і мені?... — спитався я його.

— Та вже-ж, що знаю де-що, а як маєте охоту слухати, то слухайте, а я розскажу вам, — відповів він мені.

Я, мовчки, на знак згоди, хитнув головою і він став росповідати:

„То ще було за наших князів та польських королів. Тоді то орда татарська часто робила на Волинь свої напади. Лихий був тоді час, важко жилося людям в люту ту годину. — Росте все: квітки цвітуть, люди радіють, весілля справляють, гуляють, а тут і налетять бузувіри дикі тай пустку всюди зроблять.

„Плакати навіть не було кому на обгорілих головешках. Того замучать, того під ланцюгом у Крим заженуть на тяжкі муки. Панам ще нічого було... Вони в замках своїх оборону мали, але простим не було ніякого життя. Так, ото, одного разу, один проклятущий хан кримської орди вирушив із своїми яничарами на Волинь. Ішов він, як буйна хвиля, через усі степи українські, а за ним тільки чорно та сумно було, так усе навколо затихло та заніміло... Як Божа кара, впав він на Волинь і став усе палити та руйнувати... На полях одні тільки трупи валялися та чорні ворони крякали... Вночі небо червоніло від пожеж, як палали села та димилися степи й ліси... Народ усюди кінця свого ждав...

„Ну й прийшов той хан із ордою аж до самого Житомира, який тоді ще невеличким містом був, а через те й мало оборонців мав; всього один тільки полк лейстровиків та полковник Чацький із ними. Не багато було їх, але сила віри і міць духа була велика. Тоді був день святого Михайла. Хмурлива осінь замирала в стужі. Надходила зима, а злякані люди, тікаючи в ліси та нетрі, кидали свої теплі хати. Один тільки Чацький зі своїми лейстровиками відважився вступити в отверту боротьбу з тою руйнуючою силою. В церквах сумно задзвонили дзвони, наче на похорон. Помалу сходилися на молитву старці та немічні, що не змогли вийти із міста й заховатися в лісах разом з молодими та дужими. А коли зійшло сонце, то коло Житомира зявилися яничари. Згодом, як чорна хмара, посунулася й сама орда з ханом. Вийшов Чацький з лейстровиками на певну смерть. Закричали яничари, що аж земля задріжала, наче від болю великого. Стали лейстровики, як твердий камінь. Забрязчали шаблі. Як бурливі хвилі, кинулися яничари, тай здивувалися дуже, як побачили перед собою таких славних лицарів. Але дужі хвилі знесуть навіть камінь із місця. Довго ручалися козаки і як уже став згасати день, знемоглися й вони. Мало лишилося їх живими, бо вже богато впали на місці бою, а через те саме подалася одна сила проти другої сили. Стали козаки назад відступати, а дорогу за собою ворожими трупами стлати і отак прийшли аж на отсі скелі, на які ми тепер з таким спокійним замилуванням дивимся. І вийшов тоді Чацький аж на самий верх і сказав: „Смерть нам, браття, неминуча! Так нехай-же вона не буде нам страшна, бо страшнійша буває неволя! Стомилися ми, а руки безсилі далі боронитися. Внизу наш рідний Тетерев, нехай же він і прийме нас на вічний спокій!... Боронили ми свій край рідний, як вірні сини його, так умрімо-ж за нього у своїй вірі!... Хто рідний край свій кохає так, як я його кохаю, то нехай іде слідом за мною!"... А по сих словах, скинув Чацький свою воїцьку зброю в холодні хвилі ріки, а потім здійняв із голови шапку і, попрощавшися з товариством, сміло кинувся в Тетерев. Без вагання кинулися за своїм ватажком і вірні товариші його. Здивувалися яничари, побачивши таку річ. Ніяково зупинилися, незнаючи, що робити далі. Боротися вже не було з ким і вони спокійно стали руйнувати місто. Запалилися церкви святії і, разом із димом, послався дух смерти для всього живого. Настала ніч, а в червонім вогні бенкетували Татари на свіжих людських трупах...

„Коли настав другий день, і як тільки зійшло сонце, то на високій скелі Татари побачили велике диво. — Верх скелі, з якої вчора кинувся Чацький зі своїми побратимами, перетворився в подобу голови запропащеного ватажка. Всі яничари жахнулися такого чуда і з великим страхом утікли назад у степи...

„Згодом, як повернулися на румовища заслучені мешканці, то знайшли собі втіху у вічній памятці, що лишив їм на вічний спомин оборонець їх. І память про славного прадіда перейшла з уст в уста і живе вона аж до нашого часу. Але тепер ніхто не вміє так кохати свого рідного краю, та й самі нащадки славного Чацького сполячилися давно і зробилися звичайнісінькими підпанками, що збиткуються тільки над своїм рідним"...

Замовк дідок, мовчав і я. Тихий, холодний вечір повільно спускався на землю. На небі висипали ясні зорі. З тихим смутком у душі я повертався до дому. — Рідна леґенда зачарувала мене.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЕТРОЙТ, МИЩ. Подається до відома членам бр. св. Івана Хрестителя, від. 292, що річні збори відбудуться в неділю, 23. грудня в парохіяльній гали при Кліперт ул. Зараз по Службі Божій місцевий парох відправить панахиду за тих членів, що колись сходилися з нами, а нині їх вже між нами нема, тож проситься усіх членів бути присутними з відзнаками. На порядку деннім буде справозданнє цілорічної діяльности, вибір нових урядників на рік 1924 і будеться поправляти братський статут. Рівнож пригадується інтересованим, котрі хотілиб забезпечити себе чи свою родину в нашій орґанізації, що се послідна нагода сего року без вступного вписатись в ряди найславнійшої української орґанізації. Тож користайте з нагоди поки нас і поки есьте здорові, щоб потому не було запізно. — Н. Романів, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

ЛАКАВАННА, Н. Й. Бр. Пр. Богородиці, від. 149 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 23. грудня в гали Ів. Цвайкуса під ч. 616 Інґтем ул. На порядку нарад буде справозданнє касове і вибір нового уряду на рік 1924. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Г. Мельник, предс.; О. Стецьків, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Богд. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в суботу, 22. грудня о годині 7. вечером під ч. 162 Норт 5-та ул. На порядку нарад вибір нового уряду і справозданнє з цілого року а таксамо покінченнє товариських справ. Членів проситься привести нових, бо будеся приймати до товариства і до У. Н. Союза без вступного, а таксамо дітий до У. М. Союза від 1. року житя і висше. Користайте з нагоди! Час нам вже зрозуміти і стати членом в товаристві і У. Н. Союзі. — Г. Бардак, предс.; М. Більський, рек. секр.

БОРНСАЙД, ШИКАҐО, ІЛЛ. Сестр. Пр. Богородиці, від. 33, повідомляє своїх членкинь, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 23. грудня, о 2. годині пополудни в церковній гали. Проситься всіх членкинь прийти і заплатити довги. Буде вибір нового уряду на рік 1924. Також буде приниматися нових членкинь без вступного до У. Н. Союза. Тож сестри, використайте сю нагоду. — Ева Грицкевич, предс.; Анна Дзюрдзевич, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 192, подає до відома своїм членам, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 3. попол. в гали церковній на Мор Евню. Взиваеться всіх членів явитись на сей мітинґ і вирівнати свої залеглости. Буде вибір нових урядників і другі справи, приниманнє нових членів до братства і до У. Н. Союза без вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Федорко, пр.; О. Ангел, кас.; Н. Німий, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Петра і Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 2. пополудни в церковній гали. Обовязком кождого члена прийти на сей мітинґ бо будеться роздавати календарі за доплатою 30 цнт., буде вибір нового уряду на рік 1924, справозданнє контрольної комісії з цілого року як і другі справи до полагодження. Буде приниматись нових членів без вступного до У. Н. Союза і до братства. Неявившийся член заплатить кару після ухвали. — М. Шуба, секр.; В. Чачка, предс.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 подає до відома своїм членам, що вибрано слідуючий новий уряд на 1924 рік: А. Бобій, пр.; В. Пукіш, заст пр.; М. Антонів, секр.; М. Микитинський, заст. секр.; В. Андріїв, кас.; П. Гринів, з. кас.; контрольори: І. Булавенець, М. Микитин, І. Сидор; надзирателі хорих: Д. Федоришин, І. Луців, І. Тимків; прапорщики: С. Федоришин, В. Пристайко; господар галі: І. Олійник.

ПИТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 2. попол. в церковній гали. Проситься всіх членів прийти на час, бо суть важні справи до полагодження. Кождий член повинен придбати хоч по одним новім члені. Хто ще не має своїх дітий в У. М. Союзі, повинен се зробити на мітинґу. Отже до діла, бо тілько ще оден місяць приймаєсь без вступного до У. Н. Союза і до братства. — Д. Василек, предс.; С. Войтович, секр.

АЛЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 23. грудня о годині 1.30 пополудни в парохіяльній гали під ч. 803 Фронт ул. Всі члени мають явитися на сей мітинґ, бо буде вибір нового уряду на 1924 рік і богато справ до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Кождий довгуючий член повинен вирівнати свою належитість. Буде приниматись нових членів до У. Н. Союза без вступного, отже приходіть і приводіть нових членів. — Уряд.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о годині 7. вечером в суботу, 22. грудня в церковній гали під ч. 2280 Вест 7-ма ул. На порядку нарад справозданнє контрольної комісії та вибір нового уряду на 1924 рік. Всі браття повинні явитись та вирівнати свій довг. Пригадуєсь, що послідний місяць в котрім приймаєсь нових членів без вступного до У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — П. Сенчина, предс.; К. Стадник, секр.; М. Притуляк, кас.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенєм, будуть ласкаві за кожде написане в оголошение одно слово числити 2 цт. коли таке оголошение має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВИКАЗ НАРОДНОГО ПОДАТКУ

від дня 24. жовтня по день 30. листопада 1923.

43) Аллентавн, Па. З віча пер. Г. Пипюк (боєвий фонд) 70.00
Зложили: о. В. Турула, Г. Пипюк, М. Паращак, В. Ярема, В. Король, І. Собчак по 5.00; І. Сокальський, І. Шурин, А. Максимяк, М. Колодій, М. Хомик по 2.00; Д. Мороз, М. Кастряк, О. Клапко, Катерина Циґилик, І. Коґут, Т. Андрухів, В. Маркович, М. Гуцалюк, В. Гришко, Г. Фариняк, Ю. Луців, Г. Біленький, Л. Хома, П. Кметь, Д. Дашевський, М. Стех, С. Мельничук, І. Падус, Ф. Саврук, І. Федорак, П. Логоцький, І. Процак, Ева Семчук, С. Дацик по 1.00; І. Заяць, П. Яремчук по 50 цнт.; дрібними жертвами 7.86. З Істон: Ф. Саґатий 2.00; М. Колозруб, В. Дроботий, В. Дроботий, І. Крочак по 1.00. Разом 78.86. З того кошта подорожи 10.00. Г. Пипюк доложив до повної суми 1.14.

44) Ірі, Па., бр. св. Петра і Павла, переслав М. Пеленський 2.50
Зложили: В. Юрчан 75 цнт.; Н. Гавриків, М. Пеленський, В. Томс, Т. Сатишур, Г. Бекера, Й. Вітковський по 25 цнт.

45) Міннеаполіс, Мінн., від громади переслав М. Грубрин 12.00
Зложили: М. Ґбрубрин, І. Коцюба, Я. Грубрин, Н. Дмитрук, П. Вонс, О. Пилатюк, П. Угринчук, П. Кулиняк по 1.00; І. Шміґановський, П. Бутрин, Й. Литвин, О. Шабатура, П. Андрущак, І. Сухорович, П. Гайва, А. Процай, Д. Колтик, К. Рихлій по 50 цнт.; В. Рефцьо, П. Шабатура, П. Пікула, І. Олійник по 25 цнт.

46) Спринг Валей, Н. Й., тов. Просвіта, переслав К. Ільків 3.00
Зложили: С. Маґомета 50 цнт.; П. Бандура, К. Ільків, А. Камінський, І. Бреґа, Д. Гнилишин, І. Кріль, П. Мирдак, О. Мельник, І. Порубалюк, К. Роговський по 25 цнт.

37) Йонкерс, Н. Й., тов. Подільська Січ, пер. С. Пилипишин. 5.25
Зложили: І. Лабойда, С. Пилипишин, П. Попадюк, С. Салій, І. Іващишин, О. Бабій, М. Федьків, П. Поліпко по 50 цнт.; І. Мачкевич, Я. Салій, Й. Верес, П. Кучман, І. Загібайло по 25 цнт.

48) Перт Амбой, Н. Дж., переслав П. Щуцький 10.75
Зложили: тов. Запорожська Січ: І. Гадик 75 цнт.; С. Кудий 50 ц.; В. Дригинич, Д. Паснак, С. Гончмар, С. Кордяк, А. Мізерний, А. Рожик, М. Чумер, П. Щуцький, Д. Федьчишин по 25 цнт. Клюб Укр. Амер. Горожан: Г. Гиба 2.00; К. Іванців 75 цнт.; Т. Мощар 50 цнт.; І. Коґут 25 цнт. Церковне Братство: Т. Ватраль 50 цнт.; В. Дригинич, П. Боралецький, Д. Візничак по 25 цнт. Бр. св. Николая: М. Вітек 2.50.

49) Питсбурґ, Па., тов. ім. Богд. Хмельницького, пер. М. Сарахман 12.60
Зложили: М. Вуйцік, Г. Волошин по 75 цнт.; Юц Ґеча, І. Набережний 50 цнт.; М. Боднар, І. Цьвік, Г. Хмира, В. Дикий, І. Гавриляк, М. Молчан, М. Сарахман, Д. Бороха, І. Мідянка, С. Пайкош, І. Корбецький по 25 цнт.

50) Ню Йорк, Н. Й., бр. св. Андрея, переслав М. Гандзюк..... 4.75
Зложили: Анна Міхалко, І. Колодій по 75 цнт.; С. Сьвентковський, Я. Цомпель, І. Бубера по 50 цнт.; Д. Пиндас, М. Стирка, К. Вереская, Ф. Малищак, Т. Биндас, Н. Фединяк, М. Гандзюк по 25 цнт.

51) Елизабетпорт, Н. Дж., Запорожська Січ, пер. К. Пілат.... 5.25
Зложили: Ю. Гаврищук 1.75; І. Ґенеґа, С. Задорецький по 1.00; С. Ґенеґа, Г. Кінащук по 50 цнт.; М. Костишин, Д. Гобир по 25 цнт.

52) Пеорія, Ілл., тов. Укр. Робітників, переслав В. Біґун.... 3.25
Зложили: А. Батюк 1.00; Анна Батюк 50 цнт.; В. Біґун, Паячковський, П. Паячковська, А. Куш, М. Нагач, Р. Оніщук по 25 цнт.

53) Джерзи Сити, Н. Дж., бр. св. Івана Хрест., пер. В. Гіль....... 16.25
Зложили: К. Улицький 75 цнт.; В. Жарський, Л. Кулич, С. Мисак, Н. Піґура, М. Салюк, Е. Баран, Л. Сіруж, А. Бусько, В. Гоїк, С. Гріца, Юлія Терпеливець, Г. Шустакевич, С. Гричик, І. Станіславишин по 50 цнт.; М. Косонецький, В. Матвіяс, В. Гіль, Ю. Марків, І. Бобовник, А. Рубінович, Ю. Гук, С. Ленчук, С. Сайчук, С. Кіцей, М. Турчинський, Й. Жарський, Я. Сай, І. Жарський, В. Микитка, А. Сайчук, О. Комісник, Д. Дорош, Л. Панас, Г. Шемлій, Й. Салюк, Ксеня Підгорецька, І. Василюк, М. Стеґніцький, С. Вовчишин, Ева Панас, С. Кот, І. Миць, А. Ярош, Гаська Пахолок, А. Корнило по 25 цнт.

54) Ню Йорк, Н. Й., Запорожська Січ, переслав П. Перей.... 7.00
Зложили: Н. Добрянський 75 цт.; Е. Лотоцький, Н. Старущак, І. Трояр, В. Венгер, Л. Кишівський, М. Ганьошин, Г. Стефанишин, Й. Шкрибалюк, І. Семан, Г. Костецький, М. Ковальчук, В. Лазута, А. Яблонський, Й. Чупіль, В. Чайка, П. Зубрицький, С. Малярський, П. Барила, В. Зибликевич, П. Васильків, Г. Дерек, С. Кучма, Ф. Дашкевич, П. Перей, І. Хома.

55) Йонкерс, Н. Й., від тов. співім. Лисенка, пер. о. В. Сполітакевич (боєвий фонд) 28.00

56) Карнеґі, Па., від громадян о. М. Пристай (боєвий фонд)... 6.00

57) Филаделфія, Па., бр. св. Йосафата, переслав П. Михальчук. 2.65
Зложили: Т. Бурин, М. Тріщук, В. Стецюк по 50 цнт.; М. Бурий, П. Михальчук, Г. Гураль, П. Михальчук по 25 цнт.; М. Дорко 10 цнт.; І. Кушляк 5 цнт.

58) Лонґ Айленд Сити, Н. Й., Запорожська Січ, пер. М. Ґреґораш 4.00
Зложили: Пазя Маланчук, І. Маланчук, Пазя Прохира, М. Ґреґораш по 1.00.

ЗАГАЛЬНА СУМА ПО ДЕНЬ 30. ЛИСТОПАДА $1,085.10